

שאלה ס"ח) הנה קיי"ל (או"ח סי' ח' ט"ו) קודם שמברך להתעטף בציצית יענין בחוטי ציצית אם הם כשרים בכדי שלא יברך לבטלה, האם גם בשבתות וימים טובים יש לבדוק הציצית קודם התפלה?
שאלה ס"ט) במג"א כתב (סי' תצ"ד) דנהגו להעמיד אילנות בביהכ"נ מטעם שאמרו בעצרת נידונין על פירות האילן, ויש לתמוה א"כ מ"ט לא מניחים בביהכ"נ אילנות של פירות, ושמים רק אילני סרק?

פתרון לחידודא גליון ל"ה - פר' במדבר

שאלה ס"ו) היכן מצינו דהתירו חז"ל לאדם שיבשל לעצמו ביום שבת, כשהוא אינו חולה ולא פיקוח נפש, וזהו לכו"ע ואין שום חולק על זה?

שאלה ס"ז) מצינו בחז"ל (פסחים כג. ב"ק מה:) אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, ויש לחקור מה הסברא בזה, הא איפכא מסתברא, דכיון דריבתה אותו התורה פעמיים לרבות יותר בא?

ס"ח) הנה אמרו חז"ל (שבת טו:) אמר רב הונא היה מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת וכו', אמר רבא בכל יום ויום עושה כדי פרנסתו, ובמסקנת הגמ' כל יום ויום עושה לו פרנסתו אפילו ההוא יומא, וההיכר הוא בקידוש והבדלה, וכ"פ הרמב"ם (פ"ג מהל' שבת הל' כ"ב), וכ"ה בטו"ע (או"ח סי' שד"מ ס"א).
ס"ט) בחידושי יד רמ"ה (סנהדרין מו:) ביאר דטעם דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, וכן טעם דאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, טעם אחד הם, והוא: דאם התורה מיעטה דבר, ובאה שוב במיעוט כוונתה למעט את מה שמיעטה במיעוט הקדם, ולכן באה לרבות, וכן מאותו עם שאם התורה רבתה דבר ושוב חוזרת התורה לרבות כוונת התורה שלא תרבה את מה שריבה בריבוי הקודם דאל"כ לומאי כתבה התורה עוד ריבוי, ובתוס' יו"ט (ערלה פ"א מ"ב) הביא משם ספר הליכות עולם עוד טעם יעו"ש

נחמד ונעים
קישור ב' השאלות ששלה שלמה המלך

חמדת המועד
ביאור דברי חז"ל שבת פ"ח.

בגנין אם אהיה חולה, והשיב לו הקב"ה טוב לי יום שאתה עוסק בתורה וכו', וזוהי הבין שימות רק כשלא ילמד תורה וכו' ולא מתוך חולי ח"ו.
וזהו מה ששלה שלמה "אבא מת ומוטל וכו' וכלבים של בית אבא רעבים" דנהגו אמרו ז"ל (ב"ק ס"ו) כלבים צועקים מלאך המוות בעיר, ולזאת יתפלא שלמה דאי הקב"ה הורגו במיתת נשיקה, א"כ מ"ט כלבים רעבים וצווחים הרי סימן שמלאך המוות הרגו, וזהו ששלחו לו חתוך נבילה וכו', דבזה שתתן להם לאכול וישקטו, תבין ותשכיל שכל מה שצעקו היה רק מפני שהיו רעבים, ולא מטעם דמלאך המוות בעיר, ואכן הקב"ה נטל נשמתו במיתת נשיקה.

בגמ' (שבת ל:) שלח שלמה לבי מדרשא אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים מה אעשה שלחו ליה חתוך נבילה והנה לפני הכלבים ואביך הנה עליו ככר או תינוק וטלטלו, ולא יפה אמר שלמה וכו', והאריכו גדולי האחרונים לקשר הני ב' שאלות.

תקפה עליו משנתו פי' ריבוי לימוד מקצועות שונות שבתורה ת"ל ופן יסורו וכו' דבכה"ג לא מיקרי שוכח.

כוונת הדברים דיהיב לן אוריין תליתאי

בגמרא (שבת פח.) דרש האי גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאי ופרש"י תורה נביאים כתובים בירחא תליתאי וכו', והקשה בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' י"א) דלכא"ז צ"ב מה שבה יש בזה הא אמרו רז"ל (נדרים כב:) אמר רב אדא ברבי חנינא אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, הרי לן דתנ"ך שקיבלו ישראל רק ע"י שחטאו, וא"כ במאי אשתבח האי גלילאה באומרו בריך רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאי הא לא שבה חומו לישראל (ועי' שם בהקדמת הספר שהארין עוד בזה).

א' קישור השאלות להחת"ס

ראשון לציון דברי מרנא ורבנא החת"ס - דהני ב' שאלות ששאל שלמה מקשה אחת הם, ותו"ד שדלה שלמה אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים, דלטלטלו ע"ג בגדיו לא ס"ל, דכיון דחזינון דכל זמן שדוד חי לא הביא הקב"ה כזה תקלה לידו כמו גבי ר' פנחס בן יאיר (חולין ז') שאפי' חמורו לא אכלה שאינו מעושר, א"כ הרי עתה שהניחו מן השמים שיהיו הכלבים רעבים ולא יהיה מה לתת להם לאכול סימן הוא שאיני מלך כאבי, וזהו שאמר אבא "מת" והיינו שאין לו המשך, וראוי לדבר וכלבים של "בית אבא" אותם כלבים שבבית אבא לא צעקו ועתה רעבים הם, ויעו"ש מהו המשך ב' דברי הגמ'.

להנ"ל ביאור המשנה רבי חנניא בן עקשיא וביאר בזה מאמר דר' חנניא (סוף מסכת מכות) רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, ובמדרש למען צדקו של משה, "רצה הקב"ה לזכות את ישראל" היינו שלא יאה להם דין דשוכח ח"ו, "לפיכך הרבה להן" דווקא בהאי ליטנא ד"הרבה" היינו שבולוחות השניות הוסיף להם עוד מצוות ומעש"ט, ובכה"ג הוי תקפה עליו משנתו, וע"ז סיים "ה' חפץ למען צדקו של משה" עינו קידושין ה"ל, היינו שעני"ז לא יהיו ח"ו למשה דין של חבירו נענש ע"י "לכך יגדיל תורה ויאדיר".

אלמלא שבירת הלוחות לא היה שכחה בעולם

וב' שם בדרך נפלא, עפ"י מאמרם (עירובין נד.) אלמלא נשתברו לוחות ראשונים לא נשתכחה תורה מישראל, ועוד אמרו (שבת קמט:) כל מי שחבירו נענש על ידו אינו נכנס במחיצתו של הקב"ה, א"כ משה רבינו נעני' שבירת הלוחות גרם לשכחה גרם שישראל יענשו ח"ו על ידו, וכמו שאמרו (באבות פ"ג מ"י) ובי דוסתאי בר רבי ינאי משום רבי מאיר אומר כל הושכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנא' וכו', וע"י השכחה שגרם הרי ישראל כמתחייבים בנפשם ח"ו, וכל מי שחבירו נענש על ידו וכו'.

ב' קישור השאלות להגר"י אייבשיץ

ושנית לקודש יש לציון דברי הרמ"ק יתנון אייבשיץ בספרו יערות דבש (ח"ב דרוש ג') ותו"ד עפ"י מאמרם ז"ל (שבת קנ"ו.) האי מאן דבשבת יהי (נולד) בשבת ימות על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא אמר רבא בר רב שילא וקדישא רבא יתקרי.

טעם שאומרים משנה דר' חנניא לאחר כל לימוד

ובזה יבואר ג"כ טעמא דלאחר כל לימוד אומרים משנה זו, דהא יש לחשוש שמא אחרי הלימוד ישכחו ח"ו מה שלמדו, והו"א דיותר טוב שלא ילמדו מאשר ילמדו וישכחו, לכך אחרי הלימוד הבלולה במשנה בגמרא יענו קידושין (ל') בבל- בלולה בגמרא וכו', הרי דהוי תקפה עליו משנתו, וליתא להאי דשוכח, לכך אחרי הלימוד אומרים האי משנה להראות דבזה ליכא דינא דשוכח דהוי תקפה עליו משנתו וכו'.

הלומד הרבה ושוכח דינו תקתפה עליו משנתו ופטור

וכתב ונע"ז אמר לו הקב"ה אשר שברת ודרשו חז"ל (שבת פז.) ישר כח ששיברת, וטעמא דמילתא דהנה איתנא במדרש (שמות רבה מ"ו א') אמר ליה הקב"ה למשה ה' משום רבי מאיר אומר כל הושכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנא' וכו', וע"י השכחה שגרם הרי ישראל כמתחייבים בנפשם ח"ו, וכל מי שחבירו נענש על ידו וכו'.

להנ"ל יבון מ"ט אמרו לנו חז"ל שהיה מגילל

ואולי יש להוסיף עוד, דמאי איכפת לן דהוה מגיללאה, והנראה עפ"י הא דאמרו עירובין (נג.) אמר רבינא בני יהודא דגלי מסכתא ופירש"י למדו לאחרים נתקיימה תורתם בידם, בני גלילאה דלא גלי מסכתא לא נתקיימה תורתם, ושכחו מה שלמדו, לכך דרש האי גלילאה דווקא, דהיא אצלם שכחה, בריך רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאי, ובכה"ג הוי תקפה עליו משנתו וליתא להאי דשוכח.

קישור השאלות למהר"מ הורוויץ

ועוד בה שלישיה- מה שכתב בחידושי מהר"מ הורוויץ לפרש, דכיון דהוי אונן הרי הוא פטור מכל המצוות, ואינו צריך לתת להם מזונות, וזהו ששלה "אבא מת" וכו', והרי אני אונן פטור, ולכך שאל "וכלבים של בית אבא רעבים" והיינו אומרו לו לתת להם מזונות, והם שלחו לו דעכ"ז יכול לתת להם מזונות שלא יאה צעב"ח.

ד' קישור השאלות לאורח ישרים

ובס' אורח ישרים (על אגדות הש"ס) פירש- ותו"ד דנהגו (במו"ק כ"ח ע"א) אמרו, מת פתאום סימן רע לו, והנה כאשר דהומע"ה פתאום מת ולא שהיה חולה מקודם, ולא עוד שהיה מוטל בחמה בבזיון, פטור פיהם שונאיו של דוד שהם ממשפחת שאול אשר לוקחה מימם המלוכה, לאמר נחזי כולם עתה היאך שהקב"ה מעניש את דוד על חטאיו, ואותם שונאים קראם דוד כלבים כמו שאמר סבבני כלבים, יהמו ככלב, ולשלמה היטב חרה לו אשר הוא כאלם לא יוכל לפתוח פיו לענוותם לאולתם.

וזהו ששלה "אבא מת ומוטל בחמה" בבזיון "וכלבים של בית אבא" היינו שונאיו של אביו שהיה קורא להם כלבים, "רעבים" פי' שעתה יש להם פתחון פה שאבא מוטל בחמה, "שלחו לי הנה להם נבילה" פי' שכתרעה לראות שאין בדבריהם כלום על מעשה דבית שבע והכל שגאה הוא, הנח להם נבילה, היינו שתתן להם איזה משרה או פקידות במלכותך, ואזי ישקטו ויונחו, ובזה יראה הכל דכל כוונתם רק לעצמם.

וזהו שאתה תמה היאך מת פתאום בכהו מיתה, אל תירא כי שכרו הרבה מאד, והיינו "הנח עליו ככר או תינוק" - "ככר" עפ"י אמרם (ברכות ג') שבכל יום נכנסו לדוד ואמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה הרי זכות פרנסת ישראל תלויה בו - "תינוק" עפ"י אמרם (שם ד') אמר דוד לא חסיד אני וכו' ואני ידי מלוכלכות בדם בשפיר ובשליה וברש"י אין שליה בלא וולד, א"כ הרי זכות וולדות ישראל תלויה בו א"כ ודאי שכרו הרבה מאד.